

Mødet den 31. Oktbr. 1907.

1. (J. Nr. 297—07). Justitsministerets Skrivelse af 23. d. M. med Samtykke til, at der for Statskassens Regning maa anskaffes en Baandsav med Elektromotor til et Beløb af ca. 800 Kr. til Brug ved Legetøjsfabrikationen i det herværende **Arresthus**.

Til Efterretning.

2. (J. Nr. 256—07). Erklæring fra de kritiske Revisorer af **Havnens Regnskaber** om, at de have gennemgaaet disse uden at have fundet noget at erindre.

Det vedtoges at indsende Regnskaberne til Ministeriet for offentlige Arbejder med den sædvanlige Paategning.

3. (J. Nr. 360—07). Indstilling fra Skoleudvalget af 22. d. M.:

»Foranlediget af en Skrivelse fra Bestyrelsen for den danske Købstadforening, hvori meddeles, at der den 16. November i København agtes afholdt et Møde, hvori man vil behandle Spørgsmaalet om, hvad der kan gøres for at lette Købstadkommunerne og Handelspladserne med Hensyn til de dem paahvilende, stadig forøgede **Udgifter til Skolevæsenet**, foreslaar Skoleudvalget det ærede Byraad, at Købstadforeningen ved den

Lejlighed gøres opmærksom paa det formentlig heldige i, at Regeringens »Forslag til Lov om Lønning for Lærere og Lærerinder i Folkeskolen« § 5 ændres saaledes, at der i 1. Stykke efter »§ 1 og 2, 5., 6. og 7. Stykke« indskydes:

»og endvidere Købstadskolen 200 Kr. af Lærerindernes Løn, hvis de lønnes efter den lavere, og 300 Kr., hvis de lønnes efter den højere Skala.«

Kommunens Udgifter til Lærerlønninger har i de sidste 10 Aar foretaget en overordentlig Stigning. I 1897 var den 120000 Kroner eller $7\frac{1}{7}$ pCt. af alle Byens Udgifter, og i 1907--08 vil den blive ca. 250000 Kr. eller ca. $8\frac{1}{3}$ pCt. af Byens Udgifter. Hvis Regeringens nye Forslag bliver Lov, vil den endog stige til 317000 Kr., hvilket formodentlig vil være 9 pCt. af Byens Budget. Byens forøgede Udgift ved det nye Forslag foraarsages udelukkende af den stærke Stigning af Lærerindernes Begyndelsesløn. Som det vil ses af medfølgende Lønskalaer, var efter højeste Skala i Loven af 1899 Kommunens Andel i Lærerlønnen højst 1500 Kr., i de første 5 Aar endog mindre; for Lærerindernes Vedkommende var Kommunens Andel højst 1000 Kr., mindre i de 5 første Aar.

Medens Danmarks Lærerforening havde foreslaaet, at Byernes Andel i Lærerlønningerne skulde være 1200 Kr. baade for Lærere og Lærerinder, og medens Købstadlærerforeningen har foreslaaet, at Byerne skulde bidrage med 1500 Kr. til Lærerne og 1000 Kr. til Lærerinderne, saa har Regeringen nu foreslaaet, at Byerne skal betale hele Lærerindernes Begyndelsesløn, en Stigning for Byernes Vedkommende

paa 500 Kr. for hver Lærerinde. Da Aarhus for 1908—09 har budgetteret 87 Lærere, vilde det betyde en forøget Udgift af 43500 Kr. Naar Byens Merudgift efter Regeringens Forslag ikke desto mindre kun bliver ca. 39000 Kr., saa er det, fordi den nu giver Lærerpersonalet mere i Løn, end højeste Skala kræver.

Lærere vil altsaa i Fremtiden være Kommunen lige saa dyre som Lærerne, og Følgen heraf vil sandsynligvis blive, at medens man hidtil har været tilbøjelig til at tage flest Lærere, saa vil i Fremtiden Lærerne blive foretrukne, da de formentlig giver Anledning til mindst Vikarudgift. Hvis det er rigtigt, saa vil Antallet af Lærere tage af, hvad der næppe vil være til Gavn for Skolen, og hvad der under alle Omstændigheder vil være til Skade for Lærerestanden og til pekuniært Tab for Staten, som jo kommer til at betale indtil 1000 Kr. mere i Løntillæg, hver Gang en Lærerinde giver Plads for en Lærer. Af disse Grunde forekommer det Skoleudvalget, at Regering og Rigsdag vil kunne være foranlediget til at tage under Overvejelse, om ikke Staten burde bære en Del af Lærernes Begyndelseslønnings, en Andel, som Skoleudvalget finder passende kunde sættes til 200 Kr. eller 300 Kr., eftersom lavere eller højere Skala benyttes. Det er i hvert Fald sandsynligt, at Staten finansielt i Længden vilde staa sig ved det; men selv om den ogsaa skulde faa lidt større Udgift til Købstæderne derved, saa vilde det jo bidrage til at udligne den Forskel, som nu eksisterer og bestaar i, at Staten kun betaler 25 pCt. af Byernes Lærere lønninger, men 30 pCt. af Lærere lønningerne i Landkommunerne.«

Lønskalaer.

Efter højeste Skala i Skoleloven af 1899 har Lærerlønningernes Fordeling mellem Stat og Kommune været følgende:

		Lærere.		Lærerinder.	
		Kommune.	Stat.	Kommune.	Stat.
2 første Aar		1000	»	800	»
3 næste	—	1100	»	900	»
5	—	1500	»	1000	»
5	—	1500	300	1000	250
5	—	1500	500	1000	350
følgende	—	1500	900	1000	500

Fordelingen efter den i Aarhus siden sidste Lønforhøjelse benyttede Skala:

		Lærere.		Lærerinder.	
		Kommune.	Stat.	Kommune.	Stat.
2 første Aar		1200	»	960	»
3 næste	—	1400	»	1060	»
3	—	1600	»	1160	»
2	—	1800	»	1200	»
5	—	1600	300	1070	250
5	—	1700	500	1050	350
5	—	1600	900	1100	500
følgende	—	1800	900	1300	500

Fordelingen efter Regeringens nye Forslag:

		Lærere.		Lærerinder.	
		Kommune.	Stat.	Kommune.	Stat.
4 første Aar		1500	»	1500	»
4 næste	—	1500	300	1500	100
4	—	1500	600	1500	200
4	—	1500	900	1500	300
4	—	1500	1200	1500	400
følgende	—	1500	1500	1500	500

Jakob Jensen udtalte, at Udgifterne til Skolevæsenet — dels paa Grund af den store Tilgang af Børn og den udvidede Undervisning, dels

paa Grund af Lønningstillægene til Lærerpersonalet — var steget fra $7\frac{1}{7}$ pCt. af Byens samtlige Udgifter i 1897 til $8\frac{1}{3}$ pCt. i indeværende Aar, og at Udgiften yderlig vilde blive forøget med ca. 40000 Kr., dersom Regeringens Forslag om ny Lærerlønninger gik igennem, saaledes at Skolevæsenets Konto formentlig vilde andrage ca. 9 pCt. af det samlede Budget. Det vilde derfor være rigtigt, om man saa at komme af med en Del af denne Udgift, og Skoleudvalget vilde i den Henseende foreslaa, at Byraadet henstillede til Købstadforeningen at søge udvirket, at Staten udredede 200 Kr. eller 300 Kr. af Lærerindernes Begyndelsesløn, henholdsvis for laveste eller højeste Lønskala. En saadan Ordning vilde tillige være til Gavn for Lærerindestanden, da Regeringens Forslag vilde føre til, at Kommunen antog Lærere i i Stedet for Lærerinder.

Müller havde, efter at Indstillingen var formet, deltaget i Overlærerforeningens Møde i Roskilde, og der var paa dette fremkommet en anden Tanke, der gik ud paa, at man skulde søge at formaa Staten til at overtage samtlige Overlærerlønninger hele Landet over. Staten forbeholdt sig Ret til at ansætte Overlærerne, saa der vilde være nogen Rimelighed for, at den saa ogsaa lønnede dem. Dersom man kunde faa Staten til at gaa ind paa en saadan Ordning, vilde Aarhus Kommune efter Regeringsforslagets Gennemførelse spare over 21000 Kr.

Mikael Johansen vilde ikke haabe, at Indstillingen var Skoleudvalgets endelige Svar paa Byraadets Henstilling. Det naturligste vilde være, at Staten overtog alle Udgifter til Skolevæsenet, og der maatte i saa Henseende i en nær Fremtid gøres noget alvorligt. Han maatte derfor ønske

at Skoleudvalget vilde fortsætte sine Overvejelser angaaende denne Sag.

Nørgaard takkede saavel Skoleudvalget som Hr. Müller for Forslagene, der skulde blive bragt frem i Købstadforeningen. Skønt han nok kunde have ønsket flere Punkter draget frem, troede han dog ikke, det vilde være opportunt at forlange, at Staten overtog samtlige Udgifter til Skolevæsenet.

Jakob Jensen gjorde gældende, at Skoleudvalgets Svar var i Henhold til Byraadets skriftlige Henvendelse og til de i Raadet faldne Udtalelser om, at Udvalget ikke maatte gaa for vidt, men holde sine Ønsker indenfor Lovforslagets Ramme. Den store Lønstigning var væsentlig lagt paa Lærerindernes Begyndelsesløn, hvorfor den i særlig Grad berørte Købstæderne og Handelspladserne, og dette Forhold var saa meget mere grelt, som Staten nu kun betalte 20 pCt. af Byernes Lærertilønninger, medens den betalte 30 pCt. af Landkommunernes. Skønt han var en Tilhænger af, at Staten overtog alle Udgifter, fandt han det dog mindre heldigt, om Overlærerne helt blev Statsembedsmænd, da Borgernes Indflydelse paa Skolevæsenet derved muligvis vilde blive noget forringet.

Mousten udtalte i Tilslutning til Hr. Jakob Jensen, at selv om det naturligvis var en Fordel, at Staten overtog Udgifterne, saa maatte det dog ikke glemmes, at Staten saa ogsaa i et og alt vilde blive den ledende og styrende.

Mikael Johansen ansaa det for ønskeligt, om Hr. Nørgaard som Byens Repræsentant i Købstadforeningen ved denne Lejlighed ogsaa vilde tage Spørgsmaalet om Skolernes Renholdelse med.

Indstillingen tiltraadtes. Skoleudvalgets Udtalelse vil være at tilstille Købstadforeningens Bestyrelse.

4. (J. Nr. 341—07 og 347—07). Indstilling fra Budgetudvalget vedrørende de i Mødet den 26. f. M. forelagte Indstillinger fra Udvalget for Belysningsvæsenet om Bevilling af 300000 Kr. til en ny **Gasbeholder** og 70000 Kr. til en **Turbodynamo** til Elektricitetsværket. Udvalget indstiller, at Arbejderne bringes til Udførelse, og Udgiften afholdes af et nyt midlertidigt Laan, om hvis Tilvejebringelse Udvalget senere vil fremkomme med Forslag.

F o r m a n d e n meddelte, at Budgetudvalget ansaa Bevillingen for nødvendig, men hvis Pengene ikke kunde tilvejebringes ved et midlertidigt Laan, hvad der ikke var stor Udsigt til, maatte man tage dem paa Kassekredit i Privatbanken.

S i m o n s e n betonedede, at Kommunens Driftskapital var for lille, og at man som Følge deraf de sidste Par Aar havde maattet køre med store løse Summer til høje Renter, hvad der kunde have været undgaaet, hvis man for et eller halvandet Aar siden havde optaget et midlertidigt Laan. Man kunde derved have sparet 1 à 1½ pCt. i Rente. Odense havde for nylig faaet et Millionlaan paa meget favorable Betingelser i et derværende Pengeinstitut, og det vilde være i høj Grad ønskeligt, om der ogsaa her fandtes en saadan Pengeanstalt, som ikke alene saa paa at klemme saa meget som muligt ud af Borgernes Lommer.

I denne Forbindelse vilde han spørge, om Kasseudvalget havde overvejet den ved Budgetbehandlingen skete Henstilling om ogsaa at lade andre end Privatbanken faa Del i Byens Pengeforretninger.

F o r m a n d e n hævdede, at den store Kassekredit først sidste Efteraar var blevet optaget, og at der altsaa ikke før havde været Anledning til at overveje Optagelse af et Laan. Han havde for

nylig i København søgt at faa et midlertidigt Laan; maaske vilde det lykkes, men det var ikke sikkert, da Bankerne nødigt indlod sig paa at yde Kommuner midlertidige Laan til lav Rente, og han troede ikke, at nogen af de herværende Banker kunde yde saa stort et Laan.

Kasseudvalget havde overvejet, om man skulde benytte andre Banker end Privatbanken, men var kommet til det Resultat, at det ikke vilde være i Byens Interesse at kontrahere med andre.

Simonsen maatte fastholde, at Byen, i den Tid han havde været i Byraadet, havde kørt paa Kredit til Dagens Rente, og at der for længe siden havde været Grund til at søge Penge til en lavere Rente.

Formanden kunde ikke indrømme, at det store Laan tidligere end fremført var opbrugt. Først sidste Efteraar var man kommet i større Skyld til Privatbanken.

Simonsen saa ingen Anledning til udelukkende at benytte Privatbanken, hvis Haandværker- og Handelsbanken kunde byde Penge til samme Rente som den.

Formanden troede ikke, det var nogen Fordel for Privatbanken at laane Byen Penge til 6½ pCt., og de andre Banker vilde sikkert betakke sig for at træde i Forbindelse med Kommunen; muligvis kunde de heller ikke give saa stor Kredit.

Samuel sen syntes, at Budgetudvalget havde haft nærværende Sag uforholdsmæssig længe til Overvejelse, saa meget mere som det gjaldt om hurtigst muligt at faa Arbejdet paabegyndt.

Formanden hævdede bestemt, at der for Budgetudvalget havde været god Grund til nøje at overveje Sagen.

M i k a e l J o h a n s e n bekræftede, at Odense i August Maaned i Fyens Stifts Sparekasse havde faaet et Laan paa 1 Million Kr. til 4¹/₄ pCt. med meget lang Opsigelsesfrist fra Sparekassens og 1 Aars fra Byens Side. Han ønskede at henstille til Privatbanken at vise en lignende Imødekomenhed. Banken vilde derved gavne Byen i mange Henseender.

N ø r g a a r d oplyste, at Fyens Stifts Sparekasse kunde yde Odense Laanet paa saa billige Vilkaar, fordi den laa inde med store Midler, som den ellers udsatte til Terminerne. Han kunde ikke indse, at dette i mindste Maade kunde influere paa Bankerne eller Sparekasserne i Aarhus.

Tiltraadtes.

5. (J. Nr. 388—07). Efter foretagne Undersøgelser af Jordbundsforholdene paa Kommunens Markarealer indstillede Brolægningsudvalget, at der anlagdes ny **Grusgrave** paa Marken Øst for Frederikshøj Kro og paa Arealet Syd for Silkeborg Landevej.

V e s t e s e n oplyste, at en foretagen Undersøgelse havde vist, at der bag Marselisborg Slot og ved Frederikshøj fandtes udmærket Grus. Marselisborgudvalget henviste til det sidste Sted, og Brolægningsudvalget foreslog derfor, at man paa dette Sted stillede et Areal til Brolægningsudvalgets Raadighed, mod at Nettoindtægten indgik paa Marselisborgkontoen. For det nordre Distrikts Vedkommende havde det vist sig, at der i en Bakke ved Silkeborg Landevej tæt ved Vandværket fandtes brugeligt Vejmateriale, og man foreslog derfor, at denne Bakke ligeledes stilledes til Brolægningsvæsenets Raadighed, og at Nettoindtægten

blev tilstillet Markudvalget. Forøvrigt var der fremkommet Oplysning om, at man ved Lisbjerg kunde faa fortræffeligt Grus til billig Pris, men Transporten vilde blive saa kostbar, at det maatte foretrækkes selv at producere Grus, saalænge dette var muligt.

L o t t r u p oplyste, at der ved Silkeborg Landevej allerede fandtes en Grusgrav, og at en ny Grusgrav ligesom denne ifølge Vedtægtens § 9 maatte høre under Markdirektionens Administration.

F i l t e n b o r g fremhævede, at den almindelige Grusgravning mod Syd herefter maatte ske ved Frederikshøj, da Grusgraven ved Holmevejen var udtømt, og Graven ved Skovriderboligen var forbeholdt til Skovens Forbrug.

J a k o b J e n s e n udtalte Haabet om, at Brolægningsudvalget vilde komme med et Regulativ for Benyttelsen af Grusgraven ved Frederikshøj, da Gruset maatte betales saaledes, at det kunde svare sig at drive Graven. Dersom Prisen paa Grus fra Lisbjerg skulde lægges til Grund, vilde det være heldigere, at Marselisborgudvalget selv administrerede Graven.

J u l. A n d e r s e n sluttede sig til Hr. Lottrups Udtalelse og fremhævede, at der ikke vilde være megen Mening i at drive to Grusgrave ved Siden af hinanden under to forskellige Udvalg.

V e s t e s e n ansaa det for indlysende, at der vilde blive forhandlet med Skovudvalget om, hvilke Priser der skulde fastsættes. Brolægningsudvalget havde været saa hensynsfuld som muligt overfor Markudvalget, men det Grus, der fandtes i den gamle Grav, duede efter Ingeniørens Sigende ikke, og det vilde ej heller være heldigt, at Markudvalget skulde udvinde Grus for Brolægningsvæsenet. Gruset vilde ikke blive dyrere, ved at Brolæg-

ningsudvalget drev Graven, og Markudvalget kunde ingen Indvending gøre mod, at Bakken blev udvist til Brug for Brolægningsudvalget, da den alligevel skulde afgraves.

L o t t r u p oplyste, at den nuværende Grav i de senere Aar havde givet et ret godt Overskud, og at Brolægningsudvalget gratis kunde faa Grus fra den.

F i l t e n b o r g henstillede, at Brolægningsudvalget vedblivende benyttede den gamle Formand, som Marselisborgudvalget stedse havde været godt tilfreds med.

M a g n u s N i e l s e n ansaa det for et Spørgsmaal, om det var fordelagtigt for Kommunen at faa Grus gratis fra den gamle Grusgrav, eftersom dennes Materiale ikke var ensartet, men maatte udskilles og sigtes efter dets forskellige Brug. Gruset fra den gamle Grav var tillige daarligt, hvad Byens Gader led under, saa det naturligste vilde være at anlægge en ny Grusgrav, ogsaa fordi det vilde være en Behagelighed, at Kommunen havde en Grav for sig selv. Med Hensyn til den gamle Formand for Grusgraven paa Marselisborg ønskede han at sige, at selv om Skovudvalget var tilfreds med ham, kunde det godt være, at Brolægningsvæsenet ikke kunde bruge ham.

L o t t r u p havde intet imod, at der blev anlagt en Grusgrav, hvor Brolægningsudvalget ønskede det, men den maatte drives sammen med den gamle Grav af Markudvalget.

F i l t e n b o r g fandt det mindre heldigt, at man afskedigede en veltjent Mand, der med Dygtighed havde administreret Grusgraven i 16 Aar.

V e s t e s e n lovede, at Manden skulde blive beskæftiget ved Arbejde, der passede for ham.

L o t t r u p foreslog, at Grusgraven Nord for

Byen ifølge Vedtægtens § 9 forblev under Markdirektionen.

Formanden ansaa det for bedst at ud sætte Sagen.

Indstillingen vedtoges, for saa vidt angaar Grusgraven paa Marselisborg Mark. I øvrigt ud sattes Sagen.

6. (J. Nr. 383—07). Indstilling fra Overtilsynet med Snekastningen om, at **Snekørselen** i den kommende Vinter fra Kommunens offentlige Pladser ligesom foregaaende Aar overdrages Vognmandsforeningen mod en Betaling af 70 Øre pr. Læs og saaledes, at Paalæsningen sker ved de antagne Snekastere.

Tiltraadtes.

7. (J. Nr. 368—07). Andragende fra **Arbejdernes Byggeforening** om Af- og Tilgang i Kommunens Pant:

»For at kunne give Besidderne af Byggeforeningens Huse Nr. 22 og 24 paa Kirkegaardsvej og Nr. 33 og 35 paa Østboulevarden Skøde fra Oktober Flyttedag d. A. tillader Bestyrelsen sig ærbødigst at andrage om, at disse Ejendomme maa udgaa af det ved Skadesløsbrev af 11. Juni 1898 givne Pant i Anledning af Kommunens Garanti for Foreningens Laan af 1898 i Statskassen.

I Stedet for disse Ejendomme, der ere anskaffede for tilsammen 34700 Kroner, tilbyder Foreningen at give Kommunen Pant i Husene Nr. 15 og 17 paa Østboulevarden, hvis Anskaffelsespris er 23000 Kr., og desuden at deponere 2 Stkr. 1ste Prioritets Panteobligationer til Beløb 6500 Kr. som Haandpant.

Saaframt det ærede Byraad giver Samtykke til denne Forandring i Pantet, vil dette herefter udgøre:

a.	9 Stkr. Obligationer med 1ste Prioritet i Ejendommene Nr. 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17, 23, 33 i Fredericiagade til samlet Paa-lydende.....	Kr. 27,500
b.	3 Stkr. Obligationer med 1ste Prioritet i Ejendommene Nr. 81, 83, 85 paa Skovvejen til samlet Paalydende	— 9,000
c.	Ejendommene Nr. 15 og 17 paa Østboulevarden, hvis Anskaffelsespris er	— 23,000
	Tilsammen...	<u>Kr. 59,500</u>

Den omhandlede Gæld til Statskassen er i Juni Termin d. A. nedbragt til 44829 Kr. 27 Ø.«

Bevilgedes.

8. (J. Nr. 2¹⁰⁴—07). Ansøgning om Dispensation fra **Bygningslovens § 21** med Hensyn til Ejendommen Nr. 8 paa Vestergade.

Formanden meddelte, at Andragendet var anbefalet af Bygningskommissionen og et Mindretal af Sundhedskommissionen, hvorimod denne sidstes Flertal opstillede flere Betingelser udover de sædvanlige.

Mikael Johansen haabede, at Byraadet enstemmig vilde følge Bygningskommissionen. Sundhedskommissionen lagde tit de næringsdrivende Hindringer i Vejen, og Bygningen vilde blive opført efter alle Nutidens Fordringer.

Samuel sen anbefalede ligeledes, at Dispensationen blev givet.

Det vedtoges at anbefale Ansøgningen paa de af Sundhedskommissionens Mindretal foreslaaede Vilkaar.

9. (J. Nr. 23—07). Meddelelse om **Brolægnings- og Vejvæsenet** i 1906—07.

Lottrup henlede Opmærksomheden paa, at Skovvangsvej, som for tre Aar siden overgik til Brolægningsudvalget, var i ufarbar Stand som Følge af, at den ikke de sidste 2—3 Aar var blevet efterset.

Vestesen gjorde opmærksom paa, at den stedfundne Optælling af Køretøjer beviste, at Udgiften til Vejenes Vedligeholdelse stod i bestemt Forhold til Køretøjernes Antal. Endvidere pegede han paa, at Forholdet mellem brolagte og chauserede Gader tilnærmelsesvis var det samme for de fire sidste Aars Vedkommende, uagtet der hvert Aar blev anlagt ret betydelige chauserede Strækninger.

Da Skovvangsvej hørte under Markudvalget, havde Brolægningsudvalget ikke beskæftiget sig med den.

Jakob Jensen var glad ved, at de brolagte Gader nogenlunde holdt Trit med de chauserede, men han ønskede oplyst, hvorledes Forholdet var med Hensyn til Vedligeholdelsesudgifterne for brolagte og chauserede Gader.

Lottrup oplyste, at Skovvangsvej ifølge en Byraadsbeslutning var overgaaet til Brolægningsudvalget.

Vestesen kunde ikke indrømme, at Skovvangsvej hørte under Brolægningsvæsenet, idet den ikke stod opført i Registret paa Brolægningsvæsenets Konto. Han kunde ikke svare paa Hr. Jakob Jensens Forespørgsel angaaende Vedligeholdelsesudgifterne, men Forholdet skulde blive undersøgt, og det vilde da sikkert vise sig, at de

brolagte Gader var de billigste. Han maatte dog gøre opmærksom paa, at man ikke kunde komme bort fra først at chaussere Gaderne, da disse ikke kunde brolægges, før de i alle Henseender var færdige.

Til Efterretning.

